

Çin-Azərbaycan əməkdaşlığı: potensial və perspektivlər nə vəd edir?

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Çində işgizar görüşləri davam edir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 2-də Çinin Tiencin şəhərində "China National Chemical Engineering" (CNCEC) şirkətinin sədri Mo Dinqqi ilə görüşüb. Söhbət zamanı Azərbaycanla şirkət arasında neft-kimya sənayesi, neft emalı fəaliyyəti və neft-kimya məhsullarının istehsalı sahələrində əməkdaşlıqla bağlı fikir mübadiləsi aparıldı. "China National Chemical Engineering" şirkətinin sədri Azərbaycanda əlverişli investisiya mühitinin olduğunu qeyd etdi.

Sonda Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) ilə Çinin Milli Kimya Mühəndisliyi və Tikinti Korporasiyası "Seven LTD" arasında imzalanmış Çərçivə Sazişinin

dövlətimizin başçısının və şirkətin sədrinin iştirakı ilə mübadiləsi oldu. Sənəd Azərbaycanda və üçüncü ölkələrdə birgə layihələrin icrasını nəzərdə tutur.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dünən həmçinin Çinin Tiencin şəhərində "Powerchina group" şirkətlər qrupunun icraçı vitse-prezidenti Xi Yinfen ilə görüşüb. Görüşdə şirkətin ölkəmizdə uğurla fəaliyyət göstərdiyi qeyd olunub. Yaşıl enerji, ətraf mühitin mühafizəsi, su resurslarının idarəolunması, şirkət suların temizlənməsi, elektroenergetika və yaşıl hidrogen layihələri, tikinti, avadanlıq istehsalı sahələrində əməkdaşlıq məsələləri müzakirə edilib.

Eyni zamanda, Güneş və kükük elektrik stansiyalarının inşası, "ağılı enerji sistemləri"nin integrasiyası və yerli mütəxəssislərin hazırlanması üzrə əməkdaşlıqla bağlı perspektivlərə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycan-Çin iqtisadi əməkdaşlığı yüksələn xətələ davam edir. Təqdiətli haldır ki, Çinlə Azərbaycan arasında qarşılıqlı iqtisadi əməkdaşlıq və siyasi əməkdaşlıq yüksələn xətələ inkişaf edir. Azərbaycan-Çin ikitərəfli ticaret dövriyyəsi son illər xeyli yüksəlib. Belə ki, 2015-ci ilde ticaret dövriyyəsi 561 milyon dollar təşkil edirdi, 2020-ci ilde dövriyyə 2,2 milyard dollar oldu. Cəmi 5 ilde dövriyyə 4 dəfə artmışdır.

Son 5 ilde isə artım davam edib. Çinlə ticarət əməliyyatlarının həcmi artıq 3,7 milyarda çatıb. Potensial isə bundan dəfələrlə böyükdür. Çindən idxlə (2,45 milyard) ümumi idxləmizin 18 faizi təşkil edir və keçən ilin ilk yarımılı ilə müqayisədə 25 faiz artıb. Çinə ixracımız isə 4,5 dəfə artaraq 53 milyonu töbü. Hələlik, Azərbaycanın xarici ticarətində Çinin payı texminən 8 faiz təşkil edir, lakin bunu bir neçə dəfə artırmaq üçün real imkanlar vardır.

Azərbaycanda Çin kapitalı ilə 375 şirkət açılıb, artıq onlardan 298-i aktiv işləyir. İndiye dək Çin şirkətləri Azərbaycana 1 milyard dollardan çox investisiya yatırıblar. Azərbaycanın Çin iqtisadiyyatına yarıldığı investisiyaların həcmi isə 1,5 milyard dollardan çoxdur.

nin məhsullarının burada istehsalını təşkil edə bilsək, onların dünya bazarına rahat çıxışı olar və yaxşı da satılar. Beynəlxalq iqtisadi araşdırma mərkəzleri yaxın vaxtlarda Çinin iqtisadi sferada tekbaşına hegemonluğu ələ alacağını deyirlər. Bu halda bütün dünya iqtisadi cəhətdən Çindən asılı vəziyyətə düşəcək.

Böyük İpək Yolu layihəsinin müəllifi kimi Çin Avrasiyanı bir xətdə birləşdirməyə və böyük ticarət kanalları yaratmağa başlayıb. Burada trilyonlarla dollarlıq dövriyyədən söhbət gedir. Ölkəmiz strateji regionda yerləşdiyindən İpək yolunun bir qanadı üzrə öz mövqeyindən yarananaraq yaxşı gelirlər əldə edəcək. Çinlə əməkdaşlığın həm iqtisadi, həm də siyasi dividendləri olacaq. Çinin dünya siyasetinə təsiri getdikcə artır. Onun tam dəstəklədiyi və hərəkəli əməkdaşlıq etdiyi ölkə inkişafını sürətləndirəcək. Biz Çinin regionda əsas iqtisadi tərəfdənəşinə çevrilmək bəylik dividendlər əldə edə

bilərik.

Son 20-30 ildə Çin iqtisadi inkişafını daha da artırıb. Ümumi Daxili Məhsulun həcmində görə, dönyanın 1-ci iqtisadiyyatına çevrildi. Yüksək texnologiyalardan tutmuş ən adı mallara qədər Amerika və Avropa firmalarını dönya bazارından sıxışdırıb çıxardı. Çinin Dünya Bankının kreditlərinə ehtiyacı yoxdur. Çin özü bir çox ölkələre kredit verir. ABŞ-in özünün Pekinə trilyonlarla borcu var. Bir sıra beynəlxalq bankların yaradılması məhz Çinin adı ilə bağlıdır. Hazırda Pekin dönyanın ən böyük investitorudur.

Çin son dövrlərdə bir çox Afrika və Asiya ölkələrinə külli miqdarda investisiya qoyub. Bütün cəhdlərə baxmayaq, bu ölkənin inkişafını dayandırmaq Amerikaya müəssər olmadı. ABŞ tərəfindən idarə olunan beynəlxalq təşkilatların yegane məqsədi Amerika və Avropanın maraqlarını, mənafelərini təmin etməkdir. Həmçinin, digər dünya ölkələrinin inkişafının qarşısını almaq, onları ucuz xammal ölkəsi kimi saxlamaq və sərvətlərini tələyib Qərbe daşıtdırmadır. Lakin bu siyaset artıq ifşa olunub və iflasa uğrayıb. Ölkələr alternativ təşkilatlar, fondlar, banklar yaradaraq, öz aralarında iqtisadi əməkdaşlığı və ticarəti artıraraq Qərbdən asılılığını azaldır və nəzarətdən çıxırlar. Dünyanı uzun müddət belə talaşmaq mümkün ola bilməzdə. Nə vaxtsa bu, başa çatmayıldı. Bu işdə Çinin liderlərindən olduğu təşkilatlar- BRICS və ŞET çox böyük imkanlarla malikdir. Dünyanın güc mərkəzi dəyişir və Qərbdən Şərqi keçir.

Görünən odur ki, artıq proses başlayıb. Tezliklə dönyanın iqtisadi, siyasi və sosial mənzərəsi dəyişəcək. Biz də bu prosesdən qazanlı çıxməq üçün bütün imkanlara malik. Xammal ölkəsindən sənaye ölkəsinə çevrilməklə böyük iqtisadi inkişaf təmin edə bilərik və bu da dövlətimizin dünyada nüfuzunu və qüdretini dəfələrlə artırıb.

Elçin Bayramlı